

Kaakkois-Suomen
ammattikorkeakoulu

South-Eastern Finland
University of Applied Sciences

**PLEASE NOTE! THIS IS A PARALLEL PUBLISHED VERSION /
SELF-ARCHIVED VERSION OF THE ORIGINAL ARTICLE**

This is an electronic reprint of the original article.

This version may differ from the original in pagination and typographic detail.

Author(s): Eriksson, Susan

Title: Nuorten tyytyväisyys palveluihin vammaisuuden näkökulmasta

Version: Publisher's PDF

Please cite the original version:

Eriksson, S. (2021). Nuorten tyytyväisyys palveluihin vammaisuuden näkökulmasta. Päivi Berg & Sami Myllyniemi (toim.). Palvelu pelaa! Nuorisobarometri 2020, 145 - 150.

[URL](#)

HUOM! TÄMÄ ON RINNAKKAISTALLENNE

Rinnakkaistallennettu versio voi erota alkuperäisestä julkaistusta sivunumeroiltaan ja ilmeeltään.

Tekijä(t): Eriksson, Susan

Otsikko: Nuorten tyytyväisyys palveluihin vammaisuuden näkökulmasta

Versio: Publisher's PDF

Käytä viittauksessa alkuperäistä lähdettä:

Eriksson, S. (2021). Nuorten tyytyväisyys palveluihin vammaisuuden näkökulmasta. Päivi Berg & Sami Myllyniemi (toim.). Palvelu pelaa! Nuorisobarometri 2020, 145 - 150.

[URL](#)

NUORTEN TYYTYVÄISYYS PALVELUIHIN VAMMAISUUDEN NÄKÖKULMASTA

SUSAN ERIKSSON

Nuorisobarometrin 2020 valossa suomalaisnuoret vaikuttavat melko tyytyväisiltä. Kun tutkijat pyytävät heitä arvioimaan kouluarvosanoin vapaa-aikaansa, ihmissuhteitaan, terveydentilaansa, fyysistä kuntoaan ja ulkonäköään, taloudellista tilannettaan sekä elämää yleensä, jokainen ulottuvuus saa useimmiten arvosanan seitsemän ja yhdeksän väliltä.

Tulokset vaikuttavat olevan samansuuntaisia viimeisimmän UNICEF:in kansainvälisen lasten hyvinvointiraportin tulosten kanssa, sillä sen mukaan Suomi sijoittuu kaikkien vertailumaiden joukossa viidenneksi. Sen mukaan suomalaisista 15-vuotiaista 84 prosenttia kokee olevansa erittäin tyytyväisiä elämäänsä. (Gromada ym. 2020.) Monella nuorella on hyvä olla, koska koulutus ja muut palvelut ovat täällä korkeatasoisia. Luottamus suomalaiseen palvelujärjestelmään onkin Nuorisobarometrissa tutkittujen nuorten keskuudessa hyvin korkealla. Eniten luotetaan palvelujen saatavuuteen, kuten terveyspalveluihin kiireellisen tarpeen kohdatessa, sekä palvelujärjestelmän ammattilaisten ammattitaitoon.

Vaikka myös luottamus tärkeisiin läheisiin ihmisiin ja yleisesti muihin on korkealla tasolla, vahva enemmistö suomalaisnuorista uskoo, että onni ja elämässä pärjääminen ovat lähinnä omasta itsestä kiinni. Tämä onkin Nuorisobarometrin yksi yllättävimmistä tuloksista, sillä se kuvastaa voimakkaasti pitkään vallalla ollutta käsitystä suomalaisten individualistisesta yksin pärjäämisen eetoksesta (ks. Kortteinen 1992), jossa itsearvostus nousee siitä, ettei ole tarvinnut kenenkään apua.

VAMMAISET NUORET NUORISOBAROMETRIN VALOSSA

Monet suomalaisnuoret tarvitsevat kuitenkin päivittäistä apua ja tukea, osa heistä jopa jatkuvaa ja

ympäri vuorokautista. Vammaiset ja vaikeimmin vammaiset nuoret ovat riippuvaisia palveluista ja apuvälineistä toisin kuin suurin osa Nuorisobarometriin osallistuneista nuorista. Kaikista osallistuneista 21,2 prosenttia raportoi omaavansa jonkin pitkäaikaisen sairauden tai terveysongelman. Vammaisuudesta tai toimintarajoitteesta ei Nuorisobarometrissa ole kysytty, eikä toimintarajoite tai esimerkiksi kehitysvamma ole luokiteltavissa myöskään sairaudeksi tai terveysongelmaksi, vaikka vammaisuuteen liittykin usein heikompi terveys (Emerson ym. 2012; esim. Thomas 2007 ja Turner 1995). Aineistosta ei siis ole eroteltavissa toimintarajoitteisia tai kehitysvammaisia nuoria muuten kuin vammaispalveluja käyttäneiden vastaajajoukosta. Sen perusteella on pääteltävissä, että aineistoon lukeutuu myös nuoria, joilla on toimintarajoitteita, kuten liikunta- tai aistivammoja tai kehitysviiveitä. Vammaispalveluja on käyttänyt viimeisten 12 kuukauden aikana 26 henkilöä 1910 henkilön vastaajajoukosta.

Liki 15 prosenttia nuorista, jotka ovat ilmoittaneet omaavansa pitkäaikaisen sairauden tai terveysongelman, kokee sen haittaavan jokapäiväistä elämää paljon tai melko paljon. Näin on myös pääteltävissä, että monet nuoret tarvitsevat tukea, eikä yksin pärjääminen tulisi heidän kohdallaan kyseeseen. Niistä, jotka ovat käyttäneet vammaispalveluja viimeisten 12 kuukauden aikana lähes kaikki (26 henkilöä) kokevat palvelujen olleen riittäviä tai melko riittäviä. Nuorten käsitykset palvelujärjestelmän toimivuudesta ja luotettavuudesta perustuvat vammaispalvelujen käyttökokemuksiin, joten siltä osin ne kertovat myös palvelujen saatavuudesta ja saavutettavuudesta.

VAMMAISPALVELUJA KOSKEVA ERiarvoisuus

Vammaispalvelujen saatavuudessa ja saavutettavuudessa on kuitenkin useita puutteita. Saatavuus ja toimivuus riippuvat usein paikkakunnasta, eikä kaupungin koko vaikuta välttämättä siten, että suurempien asukasmäärien paikkakunnilla palvelut olisivat paremmin järjestettyjä. Vaihtelu on suurta eri puolilla maata jo taksipalvelujen tai apuvälineiden saatavuudessa. (Esim. Haarni 2006; Eriksson 2019a.) Niin ikään vammaisille nuorille suunnatussa harrastuksiin ja virkistykseen liittyvässä palvelutarjonnassa on paljon kuntakohtaisia eroja.

Vapaa-ajan palveluiden tarjonta tai niiden toimivuus juuri vammaisten kannalta ei välttämättä riipu sitä, kuinka monipuolista palvelujen tarjonta on paikkakunnalla muuten. Jo se vaihtelee, millaista tukea ja apua on saatavilla esimerkiksi liikuntaharrastuspaikoilla ja kuinka tukihenkilöt ja henkilökohtaiset avustajat pääsevät asiakkaiden mukana harrastuspaikoille. (Esim. Eriksson ym. 2018; myös Itkonen 2020.) Kunnallisen palvelutarjonnan puutteita paikkaavat usein kolmannen sektorin tarjoamat mahdollisuudet. Etenkin vammaisille suunnattu virkistystoiminta on hyvin pitkälti kiinni yksittäisistä aktiivisista ihmisistä, kuten järjestöjen työntekijöistä. (esim. Armila & Torvinen 2017; Eriksson ym. 2018; Itkonen 2020.)

Vammaisjärjestöjen toiminta nivoutuukin melko hyvin kunnallisiin vammaispalveluihin, kuten toimintakeskusten virkistys- ja päivätoimintaan. Henkilökunta järjestää vammaisia varten runsaasti mielekkäitä vapaa-ajan aktiviteetteja ja tapahtumia urheilukilpailuista kuvataidekerhoihin. Apua ja asiantuntemusta toiminnan järjestämiseen tarjoavat juuri vammaisjärjestöt, kuten Kehitysvammaisten tukiliitto, Invalidiliitto, Näkövammaisten keskusliitto ja autismijärjestöt. Varsinkin pienemmissä kunnissa resurssit voivat olla rajalliset virkistystoiminnan järjestämiseen ja vammaisten nuorten tukemiseen harrastusten piiriin. Silloin toiminta on sidoksissa yksittäisten organisaatioiden aktiivisten työntekijöiden panokseen, jolloin toimintaa voidaan järjestää myös oman organisaation puitteissa omissa tiloissa.

Vammaisten nuorten harrastamista, kansalais-toimintaa ja osallisuutta rajoittavat useimmiten riittämätön henkilökohtainen apu ja taksipalvelujen puute. Kunta myöntää vammaisille henkilöille yleensä 18 taksimatkaa kuukaudessa. Se ei välttämättä riitä säännölliseen harrastamiseen edestakaisine kyyteineen, mikäli henkilö tarvitsee taksia muuhunkin asioimiseen. (Esim. Eriksson 2019a.) Juuri nuoret ihmiset jäävät resurssien puuttuessa hankalaan asemaan, sillä kokoontuminen muiden nuorten kanssa on heille tärkeää.

Jos asuinpaikkakunnalla ei ole vapaa-aikaan liittyvää tarjontaa, kuten kansalaisopistoja, joutuvat esimerkiksi pyörätuolin avulla liikkuvat nuoret käyttämään kuljetuspalveluja päästäkseen vapaa-ajan palvelujen piiriin. Harrastus saattaa jäädä aloittamatta, jos taksikyydin saaminen ei ole helppoa. Tilanne on samankaltainen kaikkien syrjäseuduilla asuvien nuorten kohdalla, joiden liikkuminen harrastuspaikalle ja takaisin on sidoksissa joko julkiseen liikenteeseen tai taksiin. Esimerkiksi joukkoliikenteen harventuneet vuorovälit muodostuvat monesti esteeksi aloittaa harrastaminen (kuten Tuuva-Hongisto ym. 2016).

Pääkaupunkiseudulla ja kasvukeskuksissa vammaisille suunnattu tarjonta on monipuolisempaa kuin monilla pienemmällä paikkakunnalla, mutta se ei välttämättä silti kohtaa nuorten intressejä. Esimerkiksi harrastusryhmät saatetaan muodostaa eri ikäisistä vammaisista henkilöistä, joiden kanssa kokoontuminen ei välttämättä vastaa juuri nuoren omiin tarpeisiin. (Eriksson 2019a.) Väestön ikärakenteesta johtuen se on yleinen ongelma harvaan asutuilla seuduilla, eikä harrastusryhmiin tahdo riittää ihmisiä nuorten omista ikäpiireistä (Armila 2020).

Näiden faktojen valossa vammaisten nuorten vapaa-aikaan ja harrastamiseen liittyvä palvelutarjonta on nähtävä puutteellisena, vaikka vammaispalvelut muuten varmasti toimivatkin monelta osin. Nuoruuden ikävaiheelle ominaiset elämän mielekkyyteen ja sosiaalisiin suhteisiin liittyvät tarpeet eivät välttämättä tule nähdyiksi vammaisille suunnatuissa aktiviteeteissa, sillä erikäsyyttä ei aina huomioida palveluissa. (Mietola & Vehmas 2019; ks. myös Eriksson ym. 2020.)

SÄHKÖISET PALVELUT JA DIGITAALISUUS VAMMAISTEN NUORTEN NÄKÖKULMASTA

Uusimmat tutkimukset osoittavat, että yhteiskunnan ja kulttuurin digitalisoituminen on tuonut vammaisille nuorille tärkeitä mahdollisuuksia (Eriksson 2019a). Monet ovat kotiinsa enemmän sidoksissa kuin muut nuoret, sillä pääsy julkisille paikoille riippuu edelleen sopivista apuvälineistä, henkilökohtaisesta avusta, ympäristön esteettömyydestä ja julkisten kuljetuspalvelujen toimivuudesta. Digitaalisten sovellusten maailma on näin muodostunut juuri vammaisille nuorille merkittäväksi virkistyksen lähteeksi ja parantanut huomattavasti heidän elämänlaatuaan.

Mobiilisovellusten avulla pelataan, leikitään, osallistutaan, muodostetaan sosiaalisia suhteita, kokoonnutaan virtuaalisesti, luodaan ryhmiä kiinnostuksen kohteiden ympärille sekä tehdään musiikkia, runoutta ja kuvataidetta. Digitaaliset sovellukset ovat vähentäneet tarvetta matkustaa harrastusten ääreen ja tuottaneet uusia mahdollisuuksia aloittaa luovia harrastuksia.

Palvelujen digitalisoituminen lisää yhdenvertaisuutta vammaisten nuorten ja muiden nuorten välillä. Sähköisten palvelujen merkitys on ollut hyvin tärkeä myös niiden kannalta, jotka eivät asu lähellä palveluja esimerkiksi suuremmissa keskuksissa. Niiden parempi saavutettavuus on parantanut kansalaisten välistä yhdenvertaisuutta.

Myös Nuorisobarometrissa ilmenee selkeä suuntaus kiinnostuksen kasvuun sähköisiä palveluita kohtaan esimerkiksi nuorten tukipalveluissa ja terveyspalveluissa. Sähköisiä palveluja on ilmoittanut käyttäneensä noin 60 prosenttia vastanneista nuorista, ja palveluista on useimmiten käytetty sähköisiä terveyspalveluja. Peräti 80 prosenttia vastaajista kuitenkin haluaisi käyttää erilaisia sähköisiä palveluja, joten nuorten keskuudessa tarve niiden hyödyntämiselle on tällä hetkellä huomattava. Vain viidesosa barometriin osallistuneista nuorista (noin 20 %) on sitä mieltä, että sähköiset palvelut olisivat vaikeakäyttöisiä tai että niitä olisi vaikea löytää. Käytettävyyssеikat eivät siis näytä olevan

pääasiallisena esteenä sähköisten palvelujen käytön aloittamiselle.

Mielipidekysymys sähköisten palvelujen esteettömyydestä esimerkiksi näkövammaisille oli asia, johon peräti 43 prosenttia vastaajista ei osannut vastata. Esteettömyyskysymykset lienevät vieraita niille, joita ne eivät kosketa. Kuitenkin peräti 34 prosenttia vastaajista ei ollut sitä mieltä, että sähköiset palvelut olisivat esteettömiä. Harvempi vastaajista (21 %) oli sitä mieltä, että palvelut ovat esteettömiä. Sähköisten palvelujen esteettömyys näkövammaisille merkinnee muun muassa mahdollisuutta muuntaa kirjaskinkokoja riittävän suuriksi, mikä ei välttämättä ole käytössä kaikissa palveluissa. Myöskään selkokielistä palvelua esimerkiksi kehitysvammaisia varten ei ole kaikkialla tarjolla.

Sähköisten palvelujen esteettömyydessä on siis paljonkin parantamisen varaa, mikäli yli kolmasosa vastaajista ei koe niiden olevan esteettömiä. Vuonna 2019 astui voimaan uusi laki digitaalisten palvelujen tarjoamisesta, jossa otetaan huomioon Euroopan parlamentin ja neuvoston asettama saavutettavuusdirektiivi vuodelta 2016. Uuden lain mukaan digitaalisten palvelujen tulisi olla yhdenvertaisesti kaikille saavutettavia. Lain 2. pykälän mukaan digitaalisten palvelujen saavutettavuudella tarkoitetaan ”periaatteita ja tekniikoita, joita on noudatettava digitaalisten palvelujen suunnittelussa, kehittämisessä, ylläpitämisessä ja päivittämisessä, jotta ne olisivat paremmin käyttäjien, erityisesti vammaisten henkilöiden saavutettavissa”. (Laki digitaalisten palvelujen tarjoamisesta 306/2019.)

Saavutettavuusperiaatteen mukaan digitaalisia palveluja tulisi muokata hyödyttämään niitä, joilla on rajoitteita näkemisessä, kuulemisessa, fyysisissä ja kognitiivisissa ominaisuuksissa sekä luku-, kirjoitus- ja oppimistaidoissa. Tuore lainsäädäntö tukee siis yhdenvertaisuutta digitaalisten palvelujen käyttöönotossa, ja mukauttamistyö saavutettavuusperiaatetta vastaavaksi lienee käynnissä monella palveluntarjoajalla.

Nuoret pyrkivät suuntautumaan yhä voimakkaammin digitaalisten palvelujen käyttäjiksi. Tutkimustuloksissa on havaittavissa yhtäläisyyksiä

niin toimintarajoitteisia nuoria kuin nuoria yleensäkin koskevien tuoreimpien tutkimustulosten kanssa. (Esim. Lauha & Nölvak 2019; Eriksson & Tuuva-Hongisto 2019; Eriksson 2019a.) Into kehittyä digitaalisten sovellusten kanssa on hui-maa, ja varsinkin palvelujen luovuutta ja luovia harrastuksia ruokkiva potentiaali on monelle nuorelle tärkeää. Viime kädessä palvelujen tarjoama luova potentiaali ja niiden käyttömahdollisuudet edistävät huomattavasti vammaisten nuorten yhdenvertaisuutta muiden kanssa.

DIGITAALISUUS JA VUOROVAIKUTUS

Nuorisobarometrin 2020 mukaan monet nuoret kokevat kuitenkin, ettei sähköinen palvelu täysin korvaa kasvotusten tapahtuvaa vuorovaikutusta työntekijän kanssa. Nuoret tarvitsevat myös perinteisiä asiakastapaamisia. Myös aiemmat tutkimustulokset viittaavat kasvotusten tapahtuvan vuorovaikutuksen tärkeyteen. Nuoria täytyy tavata kasvotusten etenkin haavoittuvien asiakasryhmien palveluissa, kuten syrjäytymisvaarassa olevien ja moniongelmaisten nuorten tukikäytännöissä (esim. Aaltonen & Berg 2015; Eriksson & Tuuva-Hongisto 2019).

Tasapainottelu digitaalisten ja perinteisten käytäntöjen välillä on ajankohtaista monella palvelusektorilla. Paikoin on hyvin jännitteistäkin, koetaanko sähköisten palvelujen rooli täydentävänä palveluna, vai halutaanko niiden korvaavan kasvotusten tapahtuvaa asiakaspalvelua. Näin digitalisoitumisen pakko aiheuttaa nykyisellään jopa yhteisötason ristiriitoja. (esim. Eriksson 2019b.)

Vaikka sähköisten palvelujen käyttöön esimerkiksi terveystaluuissa olisikin nuorten kohdalla suurempi tarve kuin niitä parhaillaan on vielä tarjolla, sähköisten palvelujen ei kuitenkaan haluta kokonaan korvaavan kasvotusten ylläpidettäviä käytäntöjä. Vammaisten nuorten kannalta tämä saattaa näyttäytyä yksiselitteisenä; mitä laajempi ja jatkuvampi tuen tarve on, sitä keskeisempää on fyysisen vuorovaikutuksen tasolla tapahtuva tuki. Liikuntarajoitteen omaavaa henkilöä tulee kyetä auttamaan esimerkiksi siirtymään paikasta

toiseen, jolloin fyysinen tuki on välttämätöntä. Digitaalisten palvelujen ei siis voida odottaa korvaavan moniakaan fyysiselle vuorovaikutukselle perustuvia tuen muotoja.

Toinen asia on kuitenkin se, millaisista digitaalisten palveluista on kyse ja mitä tarkoitusta ne ajavat. Esimerkiksi infrapunasäteen avulla toimivan katseohjauslaitteen kautta kytetään näppäimistön kirjasiimiin katsomalla ohjaamaan sen käyttöä ja kirjoittamaan. Nuorelle vammaiselle henkilölle digitaaliset apuvälineet ja palvelut, kuten vastaava laite ja siihen kytkettävät digitaaliset sovellukset voivat olla todella merkittäviä elämänlaadun ja arjen mielekkyyden kohottajia, sillä niiden avulla voidaan helpommin omaksua myös luovia harrastuksia, joita olisi muuten vaikeampi aloittaa. (Mm. Eriksson 2019b.)

Digitaalisten ja sähköisten palvelujen merkitys vammaisten nuorten kannalta on moniulotteinen. On virheellinen päätelmä, ettei sähköisistä palveluista ole apua esimerkiksi vaikeasti vammaisen nuoren tukemisessa. Heille tarpeelliset apuvälineet kehittyvät nopeasti juuri teknologisesti ja digitaalisesti, ja sen myötä digitaalisten palvelujen hyöty on kiistattomasti osoitettavissa. Kun palvelujen hyödyt ovat yksilöllisiä, yksilölähtöisyys ja nuoren yksilölliset intressit ja kiinnostuksen kohteet ovat olennaisia myös palvelujen suunnittelussa.

NUORTEN KÄSITYKSET PALVELUJEN TOIMIVUUDESTA JA VAMMAISTEN NUORTEN ERILAISET TARPEET

Nuorisobarometri 2020 kertoo palvelujen tärkeydestä nuorille ihmisille ikään, asuinpaikkaan, sosioekonomisiin tai muihin eroihin katsomatta. Vammaisten nuorten suhteesta palvelujärjestelmään tai siitä, millaista merkitystä sillä heille on, se ei kuitenkaan kerro paljoakaan. Keskeinen syy on heidän näkymättömyytensä aineistossa. Toimintarajoitteesta tai vammasta ei kysymyspatterissa ole mainintaa, joten tietoa heidän suhteestaan palveluihin ei ole mahdollista saada toimintarajoitteita koskevien taustamuuttujien kautta, vaan sitä täytyy jäsentää yksittäisten väittämien tai kysymysten perusteella. Vammaisuus

tai toimintarajoite ei ole pitkäaikainen sairaus tai terveysongelma, joita yksi taustakysymyksistä koskee, joten niistä muodostetut taustamuuttajat eivät vielä kerro vastanneiden nuorten toimintarajoitteista eivätkä siten liioin siitä, miten niitä omaavat nuoret kokevat suhteensa palveluihin.

Vammaispalvelujen kerrotaan aineistossa kuitenkin toimivan pääasiassa hyvin. Ne ovat lakisääteisiä palveluja, joihin kaikilla vammaisilla henkilöillä pitäisi olla oikeus. Vammaispalveluja ovat ainakin vammaisten sosiaalityö, asumisen ja perhehoidon palvelut, kuljetuspalvelut, työ- ja päivätoiminta, kehitysvammapoliklinikka ja laitospalvelut. Yleensä vammaiset henkilöt voivat osallistua itse palvelutarpeen arviointiin, ja palvelujen käyttö mahdollistetaan yksilöllisen palvelusuunnitelman nojalla. Vammaiset nuoret käyttävät siis palveluja omasta tarpeestaan riippuen, ja esimerkiksi kuljetuspalvelut ovat heille erittäin tärkeitä paikasta toiseen liikkumisessa. Nuorisobarometrin mukaan suurin osa niistä vastaajista, jotka ovat tarvinneet vammaispalveluja viimeisen vuoden aikana, kokevat niiden toimineen hyvin tai melko hyvin.

Tutkimusten valossa nuorten palvelujen tarve ainakin vapaa-ajan aktiviteeteissa liittyy ennen muuta henkilökohtaiseen apuun. Esimerkiksi liikuntarajoitteisten nuorten harrastaminen mahdollistuu riittävän henkilökohtaisen avun kanssa. Kunnan myöntämiä avustajatunteja ei välttämättä ole tarpeeksi, jotta säännöllinen harrastaminen tai useampi harrastus olisi mahdollista. Henkilökohtaisten avustajien palveluista on myös pulaa monissa kunnissa. (Eriksson 2019a.) Nuorilla on ikäkaudelle ominaiset mielenkiinnon kohteensa, jotka liittyvät hauskaan tekemiseen ja yhdessäoloon muiden kanssa. Virallisessa vammaispalvelujärjestelmässä ei aina kuitenkaan kyetä vastaamaan tähän tarpeeseen riittävällä tasolla. Järjestelmätasolla nuorten välisiä eroja tai erilaisia vapaa-ajan intressejä ei välttämättä aina tunnisteta. (Mt.; Mietola & Vehmas 2019.)

Kun vammaisten nuorten asemaa on tarkasteltu palvelujen näkökulmasta, juuri vapaa-ajan palveluihin liittyvät tarpeet ovat korostuneet. Ne jäävät monta kertaa huomiotta nuorille

suunnatussa palvelutarjonnassa. Vastaavasti, jos yleisesti vammaisia henkilöitä varten suunnitellaan vapaa-ajan palveluja, juuri nuorille ominaisia tarpeita ei välttämättä huomata. Kuljetusapu ja henkilökohtaiset avustajat on tutkimusten perusteella havaittu kaikkein tärkeimmiksi palveluiksi nuorille vammaisille henkilöille, ja niiden merkitys laadukkaan elämän kannalta on heille huomattava. Näitä palveluita tarvitaan rockfestivaaleilla ja keikoilla käymiseen, keilaus- ja judoharrastuksen pyörittämiseen ja kansalaisopiston kuvataidekursseille osallistumiseen.

Nuorisobarometri 2020 kertoo ansiokkaasti nuorten suhtautumisesta palveluihin, niiden laatuun ja riittävytyteen, mutta vammaisten nuorten tilanteeseen sen kautta ei juurikaan kyetä pureutumaan. Vammaisten nuorten yhteiskunnallista asemaa, vaikuttamisen mahdollisuuksia ja oman elämän osallisuutta tai toimijuutta koskeva tutkimus vaatii monenlaisia asetelmia, joissa yhteiskuntatieteellisen vammaistutkimuksen ja nuorisotutkimuksen keskustelut ovat yhtä tärkeitä. Palvelujärjestelmässä on paljon institutionaalisia käytäntöjä ja rakenteita, jotka sitovat vammaisia nuoria tiukasti samankaltaisiin olosuhteisiin ja määrittävät heidän arkielämäänsä ja elämäntilanteensa. Siinäkin suhteessa heidän suhteensa palvelujärjestelmään on hyvin erilainen verrattuna nuoriin yleensä, joista monet elävät vapaaehtoisten valintojen kulttuurissa. (Esim. Eriksson ym. 2020.) Tämä heijastuu useisiin elämäntilanteisiin käytäntöihin, kuten nuorelle mahdollisiin koulutuspolkuihin, harrastuksiin ja niiden rooliin elämässä sekä siihen, mitä nuorelle ylipäänsä mahdollistetaan. Vammaisia nuoria on mahdollista tukea pois tasapäistävistä elämäntilanteista, jos heidän oikeutensa valintoihin tunnustetaan yhteiskunnan eri sektoreilla.

LÄHTEET

Aaltonen, Sanna & Berg, Päivi (2015) Nuorten ja palveluntarjoajien kohtaamiset. Teoksessa Sanna Aaltonen & Päivi Berg & Salla Ikäheimo (toim.) *Nuoret luukulla. Kolme näkökulmaa syrjäytymiseen ja nuorten asemaan*

- palvelujärjestelmässä*. <https://www.nuorisotutkimusseura.fi/images/julkaisuja/nuoretluukulla.pdf> Nuorisotutkimusverkoston/ Nuorisotutkimusseuran verkkojulkaisuja 84 & julkaisuja 160. Helsinki: Nuorisotutkimusseura, 41–127.
- Armila, Päivi (2020) Syrjäseutujen nuoret ja liikuntaharrastukset – Tanssii mummojen kanssa. Teoksessa Jouko Kokkonen & Kati Kauravaara (toim.) *Eriarvoisuuden kasvot liikunnassa*. Liikuntatieteellisen seuran julkaisu 175. Helsinki: Liikuntatieteellinen seura, 142–159.
- Armila, Päivi & Torvinen, Pasi (2017) Vammaiset nuoret ja vapaa-ajan liikunta. *Nuorisotutkimus* 35 (4), 6–20.
- Emerson, Eric & Vick, Brandon & Graham, Hilary & Hatton, Chris & Llewellyn, Gwynnyth & Madden, Ros & Rechel, Boika & Robertson, Janet (2012) *Disablement and Health*. Teoksessa Nick Watson & Alan Roulstone & Carol Thomas (eds) *Routledge Handbook of Disability Studies*. Abingdon & New York: Routledge, 253–270.
- Eriksson, Susan (2019a) *Vammaisten asema, vaikuttaminen ja digitaalisuus – liikuntarajoitteisten nuorten kiinnostuksen kohteet ja mielekkäät toimintamuodot yhteiskunnassa*. Invalidiliiton julkaisuja R. Helsinki: Invalidiliitto, 29.
- Eriksson, Susan (2019b) *Digitalisaatio nuorisotyön opetuksessa*. Xamk tutkii 10. Mikkeli: Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu.
- Eriksson, Susan & Armila, Päivi & Rannikko, Anni (toim.) (2018) *Vammaiset nuoret ja liikunta*. Liikunnan ja kansanterveyden julkaisuja 346. Jyväskylä: Liikunnan ja kansanterveyden edistämissäätiö.
- Eriksson, Susan & Saukkonen, Eero & Mietola, Reetta & Katsui, Hisayo (2020) Vaikeimmin vammaisten nuorten liikunnan harrastaminen ja eriarvoinen osallisuus. Teoksessa Jouko Kokkonen & Kati Kauravaara (toim.) *Eriarvoisuuden kasvot liikunnassa*. Liikuntatieteellisen seuran julkaisu 175. Helsinki: Liikuntatieteellinen seura, 94–113.
- Eriksson, Susan & Tuuva-Hongisto, Sari (2019) *Nuorisotyön digitalisaatio 2030*. ”Meidän tulisi osata tarjota työkaluja maailmaan, jota emme itse vielä tunne”. Xamk Tutkii 11. Mikkeli: Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu.
- Gromada, Anna & Rees, Gwyther & Chzhen, Yekaterina (2020) *Worlds of Influence: Understanding What Shapes Child Well-being in Rich Countries*, no. 16. Florence: UNICEF Office of Research – Innocenti.
- Haarni, Ilka (2006) *Keskeneräistä yhdenvertaisuutta. Vammaisten henkilöiden hyvinvointi ja elinolot Suomessa tutkimustiedon valossa*. Stakesin raportteja 6. Helsinki: Stakes.
- Itkonen, Hannu (2020) Liikunnan monisäikeinen eriarvoisuus. Teoksessa Jouko Kokkonen & Kati Kauravaara (toim.) *Eriarvoisuuden kasvot liikunnassa*. Liikuntatieteellisen seuran julkaisu 175. Helsinki: Liikuntatieteellinen seura, 7–29.
- Kortteinen, Matti (1992) *Kunnian kenttä – suomalainen palkkatyö kulttuurisena muotona*. Helsinki: Hanki ja Jää.
- Laki digitaalisten palvelujen tarjoamisesta 306/2019. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2019/20190306> [Tarkistettu 24.9.2020]
- Lauha, Heikki & Nölvak, Kati (toim.) (2019) *Digitalisaatio ja nuorisotyö*. Helsinki: Verke & ENTK.
- Mietola, Reetta & Vehmas, Simo (2019) ”He is, after all, a young man”. Claiming ordinary lives for young adults with profound intellectual disabilities. *Scandinavian Journal of Disability Research* 21 (1), 120–128.
- Thomas, Carol (2007) *Sociologies of Disability and Illness – Contested Ideas in Disability Studies and Medical Sociology*. London: Macmillan International Higher Education.
- Turner, Bryan S. (1995) *Medical Power and Social Knowledge*. London: Sage.
- Tuuva-Hongisto, Sari & Pöysä, Ville & Armila, Päivi (2016) *Syrjäkylien nuoret – unohdetut kuntalaiset?* Kunnallisan kehittämissäätiön tutkimusjulkaisuja nro 99. Helsinki: Kaks – Kunnallisan kehittämissäätiö.